

بسمه تعالی

طرح شاخص مدیران خرید (شامخ)

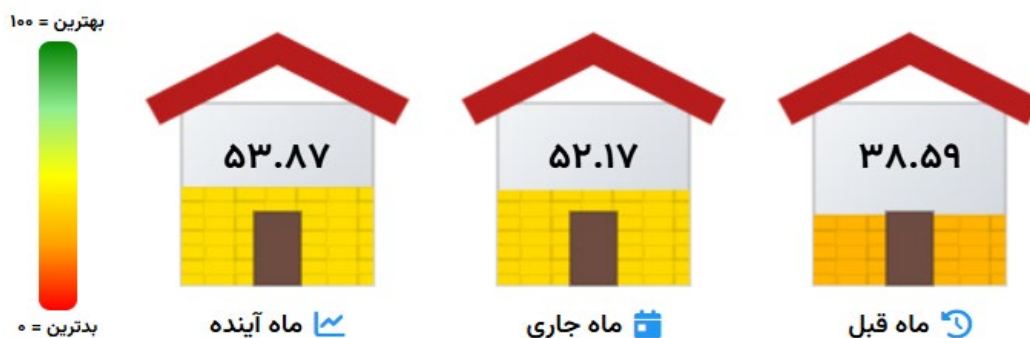
اتاق تعاون ایران

"شاخص مدیران خرید ساختمان"

Construction Purchasing Managers' Index (PMI)

مهر ۱۴۰۴

شامخ ماه قبل - ماه جاری - ماه آینده

نتایج کلیدی:

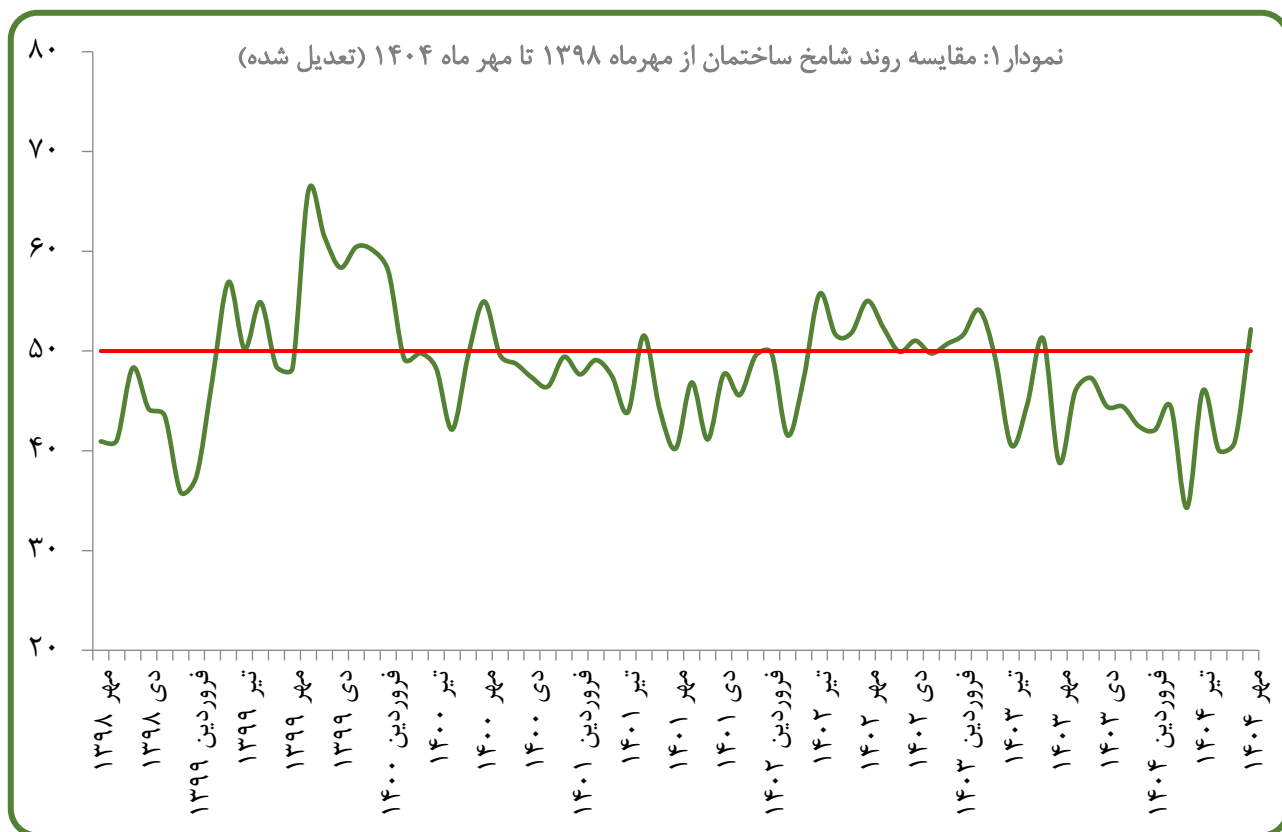
- رشد شامخ کل ساختمان به ۵۲/۱۷ واحد
- افزایش شاخص سرعت تحویل پروژهها به ۶۲/۱۰ واحد
- افزایش انتظارات آینده به ۵۳/۸۷ واحد

شاخص مدیران خرید بخش ساختمان در مهرماه ۱۴۰۴ با ثبت عدد ۵۲/۱۷ واحد، برای اولین بار پس از چند ماه رکود، از مرز ۵۰ عبور کرد و نشانه‌هایی از بازگشت نسبی تحرک در فعالیتهای ساختمانی را نشان داد. شاخص میزان فعالیتهای انجام‌شده با رشد چشمگیر از ۳۸/۵۹ واحد در شهریور به ۵۲/۱۷ واحد افزایش یافت که بیانگر بهبود محدود در اجرای پروژهها و افزایش حجم فعالیت‌هاست. شاخص میزان سفارشات جدید نیز به ۴۳/۰۱ واحد صعود کرد، نشانه‌ای از آغاز بازگشت تقاضای ساخت‌وساز و ورود پروژههای جدید است. شاخص سرعت انجام و تحویل سفارش با رسیدن به ۶۲/۰۹ واحد، همچنان نسبتاً پایدار باقی مانده و نشان می‌دهد فعالان بخش ساختمان توانسته‌اند جریان اجرایی پروژهها را حفظ کنند.

در سمت هزینه‌ها، شاخص قیمت خرید مواد اولیه با ثبت ۸۹/۹۱ واحد، گرچه نسبت به شهریور کاهش اندکی داشته، همچنان فشار تورمی شدید را بر فعالان بخش ساختمان نشان می‌دهد. شاخص قیمت فروش محصولات نهایی نیز با رسیدن به ۷۵/۲۳ واحد، بیانگر انتقال مستقیم رشد هزینه‌ها به بازار فروش است که توان مالی پیمانکاران و سازندگان را تحت فشار قرار داده است. شاخص موجودی مواد اولیه و محصولات نهایی به ترتیب ۳۸/۹۹ و ۴۷/۲۵ واحد ثبت شد که حاکی از مدیریت موجودی‌ها و کاهش پروژه‌های معوق، اما همزمان محدودیت در تأمین مصالح و تقاضای پایین بازار است. شاخص مصرف حامل‌های انرژی با رسیدن به ۵۰/۵۲ واحد، به میزان ۷/۴۵ واحد افزایش یافته است؛ این رشد عمدتاً ناشی از تلاش برای تکمیل پروژه‌ها پیش از سرد شدن هواست و نشانه‌ای از رونق واقعی محسوب نمی‌شود. در مقابل، شاخص میزان صادرات کالا و خدمات با رسیدن به ۵۲/۲۹ واحد، رشد کرده و بیانگر حفظ نسبی فرصت‌های بین‌المللی توسط فعالان بخش است.

نقطه قابل توجه، شاخص انتظارات برای ماه آینده است که با افزایش چشمگیر به ۵۳/۸۷ واحد رسید؛ این موضوع نشان می‌دهد فعالان بخش ساختمان با وجود چالش‌های هزینه‌ای و رکود گذشته، نسبت به بهبود فعالیت‌ها در کوتاه‌مدت امیدواری نسبی پیدا کرده‌اند.

در مجموع، داده‌های مهرماه حاکی از آن است که بخش ساختمان پس از دوره‌ای رکود و فشار هزینه‌ای شدید، نشانه‌های ابتدایی بازگشت فعالیت‌ها را تجربه کرده است. با این حال، تورم مصالح، محدودیت نقدینگی و ضعف تقاضای مؤثر همچنان چالش اصلی این صنعت است و احیای پایدار نیازمند تداوم سیاست‌های حمایتی، ثبات اقتصادی و بهبود دسترسی بخش خصوصی به منابع مالی خواهد بود.

منبع: مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران

شاخص مدیران خرید (شامخ)

شاخص مدیران خرید (PMI) به عنوان یک شاخص پیش‌نگر (Leading Indicator) نقش بی‌بدیلی در رصد و تحلیل روندهای اقتصادی ایفا می‌کند، زیرا با جمع‌آوری اطلاعات میدانی از فعالان اقتصادی، تصویری فوری از وضعیت جاری و چشم‌انداز آینده کسب‌وکار ارائه می‌دهد. این ویژگی شاخص، آن را از شاخص‌های تاخیری (Lagging Indicators) مانند تولید ناخالص داخلی، شاخص قیمت مصرف‌کننده و داده‌های اشتغال منتشرشده توسط مرکز آمار و بانک مرکزی متمایز می‌سازد؛ داده‌هایی که معمولاً بازتاب شرایط گذشته اقتصاد هستند و تأخیر زمانی در ارائه سیگنال‌های تصمیم‌گیری دارند. در بستر بخش تعاون، با ساختار منحصر به فرد مشارکتی، تمرکز بر منافع جمعی و نقش اجتماعی-اقتصادی گسترده، نیاز به شاخصی با توان تحلیل سریع و دقیق، به مراتب بیشتر است. طراحی و محاسبه شاخص مدیران خرید ویژه بخش تعاون این امکان را فراهم می‌آورد که فعالان، سیاست‌گذاران و مدیران تعاونی بتوانند روند فعالیت‌ها، محدودیت‌ها و فرصت‌ها را به صورت کمی و قابل اعتماد رصد کنند و تصمیم‌های استراتژیک مبتنی بر داده‌های واقعی و به‌هنگام اتخاذ نمایند. به بیان دیگر PMI بخش تعاون، ابزاری است برای پیش‌بینی تحولات آینده، ارتقای کارایی عملیاتی و تقویت ظرفیت تصمیم‌گیری در سطح کلان این بخش، بدون اینکه نیاز به انتظار طولانی برای داده‌های رسمی باشد.

شاخص مدیران خرید ساختمان

شاخص مدیران خرید (PMI) ساختمان طی سال‌های مهر ۱۳۹۸ تا مهر ۱۴۰۴ روندی پرنوسان و عمدتاً رکودی داشته است. داده‌ها نشان می‌دهند که شاخص کل اغلب پایین‌تر از مرز ۵۰ واحد بوده و این امر بیانگر محدود بودن فعالیت اقتصادی در بخش ساختمان است. با این حال، در برخی ماه‌های بهار و تابستان، شاخص کل به طور موقت از مرز ۵۰ عبور کرده و تجربه کوتاه‌مدت رونق را نشان داده، اما این بهبودها پایدار نبوده و با محدودیت‌های سمت تقاضا و فشارهای هزینه‌ای دوباره به محدوده رکودی بازگشته است.

در بازه مهر ۱۳۹۸ تا شهریور ۱۳۹۹، شاخص کل نوسانات قابل توجهی داشت و کاهش محسوس در آبان و اسفند ۱۳۹۸ ناشی از افت تقاضای داخلی و فشار هزینه‌ها بود، در حالی که تابستان ۱۳۹۹ شاهد افزایش نسبی شاخص به محدوده ۵۰ تا ۵۵ بود. در سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲ شاخص کل معمولاً بین ۴۵ تا ۵۵ واحد نوسان داشت و الگوی کاهش‌های زمستانه و افزایش‌های بهاری و تابستانه هر سال، تکرار شده است.

در شهریور ۱۴۰۴، شاخص کل به ۳۸/۵۹ واحد کاهش یافت که نشان‌دهنده تشدید رکود بود. فعالیت‌ها و سفارشات جدید محدود بودند، هرچند سرعت انجام و تحویل پروژه‌ها نسبتاً پایدار باقی ماند. موجودی مواد اولیه کاهش یافته و همزمان قیمت مصالح و محصولات افزایش یافته بود که فشار هزینه‌ای شدیدی بر فعالان بازار وارد می‌کرد. شاخص انتظارات نیز با کاهش شدید به حدود ۲۴/۴ واحد افت کرده بود.

با این حال، در مهر ۱۴۰۴ شاخص کل به ۵۲/۱۷ واحد رسید که نشان‌دهنده بازگشت نسبی تحرک در پروژه‌ها و افزایش سفارشات جدید است. رشد شاخص میزان فعالیت‌ها، سرعت تحویل پروژه‌ها و موجودی مواد اولیه حاکی از مدیریت بهتر تولید و موجودی‌هاست. شاخص قیمت خرید مواد اولیه و محصولات نهایی همچنان بالا باقی مانده، اما شاخص انتظارات با رسیدن به عدد ۵۳/۸۷ واحد، بهبود اعتماد فعالان بازار را منعکس می‌کند.

تحلیل شش سال اخیر نشان می‌دهد که بهار و تابستان معمولاً با افزایش نسبی شاخص کل همراه بوده و پاییز و زمستان کاهش شاخص کل را تجربه کرده‌اند. سطح بالای هزینه‌های تولید، قیمت مصالح و نوسانات اقتصادی همچنان فشار قابل

توجهی بر بخش ساختمان وارد می‌کند. برای تثبیت این بهبود، نیاز به اقدامات کوتاه‌مدت شامل تسهیل نقدینگی، کنترل قیمت مصالح و ارائه مشوق‌های مالیاتی و همچنین اصلاحات میان‌مدت و بلندمدت شامل شفافیت سیاست‌های ارزی و تجاری، ارتقای بهره‌وری و فناوری در ساختمان و توسعه بازار سرمایه در بخش مسکن وجود دارد. در غیر این صورت، بخش ساختمان همچنان با نوسانات کوتاه‌مدت و رکود مقطعی مواجه خواهد بود و توان ایفای نقش مؤثر در رشد اقتصادی محدود باقی خواهد ماند.

بررسی شاخص مدیران خرید در دو ماه اخیر

شاخص کل مدیران خرید ساختمان در مهرماه ۱۴۰۴ با جهشی محسوس به ۵۲/۱۷ واحد رسید که نسبت به شهریور (۳۸/۵۹) رشد قابل توجهی را نشان می‌دهد و از بهبود نسبی فعالیت‌ها در این بخش حکایت دارد. بررسی زیرشاخص‌ها بیانگر افزایش میزان فعالیت‌های انجام‌شده، سرعت تحویل پروژه‌ها، موجودی محصول نهایی و همچنین رشد سفارشات جدید، استخدام و صادرات است که نشان‌دهنده تحرک بیشتر در سمت عرضه و تقاضای بازار ساختمان است. با این حال، فشار هزینه‌ای همچنان ادامه دارد؛ قیمت خرید مواد اولیه در سطح بالایی باقی مانده و رشد قیمت محصولات نهایی و مصرف انرژی نیز بار مالی سنگینی بر فعالان بازار تحمیل کرده است. در مقابل، شاخص انتظارات با افزایش قابل توجه از ۲۴/۴۰ به ۵۳/۸۷ واحد، حاکی از بازگشت خوش‌بینی فعالان نسبت به آینده کوتاه‌مدت است. در مجموع، داده‌های مهرماه نشانه‌ای از عبور موقت بخش ساختمان از رکود شهریور و آغاز بهبود نسبی فعالیت‌ها دارد، اما پایداری این روند منوط به کنترل هزینه‌ها و تقویت تقاضای مؤثر در ماه‌های پیش‌رو است.

جدول ۱: مقایسه جهت و سرعت تغییر شاخص مدیران خرید ساختمان در دو ماه منتهی به مهر ماه ۱۴۰۴

مؤلفه‌ها	مهر	شهریور	تغییر واحد	جهت	سرعت تغییر	روند
میزان فعالیت‌های انجام شده	۵۲/۱۷	۳۸/۵۹	۱۳/۵۸	رشد	سریعتر	۱
میزان سفارشات جدید	۴۳/۰۱	۳۸/۴۷	۴/۵۴	رشد	سریعتر	۲
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۲/۱۰	۵۰/۷۵	۱۱/۳۵	رشد	سریعتر	۱
موجودی مواد اولیه	۳۸/۹۹	۳۵/۶۵	۳/۳۴	رشد	سریعتر	۲
میزان استخدام	۴۵/۸۷	۴۱/۷۴	۴/۱۳	رشد	سریعتر	۲
قیمت خرید مواد اولیه	۸۹/۹۱	۹۱/۷۸	-۱/۸۷	رکود	کندتر	۲
موجودی محصول نهایی و یا کارهای معوق	۴۷/۲۵	۴۱/۷۴	۵/۵۱	رشد	سریعتر	۲
میزان صادرات کالا یا خدمات	۵۲/۲۹	۴۳/۴۸	۸/۸۱	رشد	سریعتر	۱
قیمت محصولات تولید شده	۷۵/۲۳	۷۰/۸۷	۴/۳۶	رشد	سریعتر	۲
مصرف حامل‌های انرژی	۵۰/۵۳	۴۳/۰۷	۷/۴۶	رشد	سریعتر	۱
میزان فروش	۴۶/۲۸	۴۱/۵۲	۴/۷۶	رشد	سریعتر	۲
انتظارات برای ماه آینده	۵۳/۸۷	۲۴/۴۰	۲۹/۴۷	رشد	سریعتر	۱
شاخص کل ساختمان	۵۲/۱۷	۳۸/۵۹	۱۳/۵۸	رشد	سریعتر	۱

منبع: مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران

نمودار ۲: مقایسه شاخص مدیران خرید بخش ساختمان در دو ماه منتهی به مهر ماه ۱۴۰۴

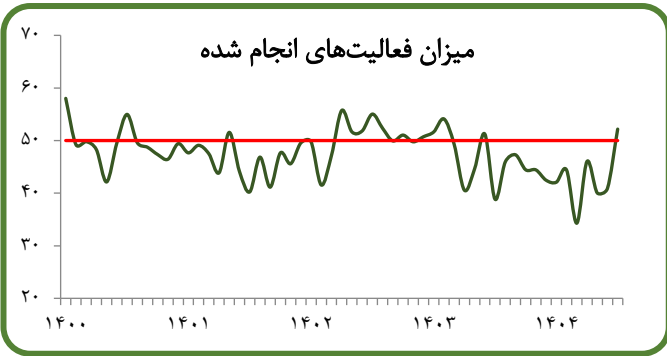
منبع: مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران

جدول شماره ۲: شاخص مدیران خرید ساختمان در دو ماه منتهی به مهر ماه ۱۴۰۴، قبل و بعد از تعدیل فصلی

مولفه‌ها	تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده	
	مهر	شهریور	مهر	شهریور
میزان فعالیتهای انجام شده	۵۲/۱۷	۳۸/۵۹	۴۹/۰۴	۳۸/۲۶
میزان سفارشات جدید	۴۳/۰۱	۳۸/۴۷	۲۹/۸۱	۳۶/۹۶
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۲/۱۰	۵۰/۷۵	۶۳/۴۶	۴۹/۵۷
موجودی مواد اولیه	۳۸/۹۹	۳۵/۶۵	۳۵/۵۸	۳۵/۶۵
میزان استخدام	۴۵/۸۷	۴۱/۷۴	۴۲/۳۱	۴۱/۷۴
قیمت خرید مواد اولیه	۸۹/۹۱	۹۱/۷۸	۹۲/۳۱	۹۴/۳۵
موجودی محصول نهایی و یا کارهای معوق	۴۷/۲۵	۴۱/۷۴	۵۱/۹۲	۴۱/۷۴
میزان صادرات کالا یا خدمات	۵۲/۲۹	۴۳/۴۸	۵۱/۰۶	۴۳/۴۸
قیمت محصولات تولید شده	۷۵/۲۳	۷۰/۸۷	۷۶/۹۲	۷۰/۸۷
مصرف حاملهای انرژی	۵۰/۵۳	۴۳/۰۷	۴۷/۱۲	۳۹/۱۳
میزان فروش	۴۶/۲۸	۴۱/۵۲	۳۶/۵۴	۴۰/۸۷
انتظارات برای ماه آینده	۵۳/۸۷	۲۴/۴۰	۵۱/۹۲	۲۲/۶۱
شاخص کل ساختمان	۵۲/۱۷	۳۸/۵۹	۴۹/۰۴	۳۸/۲۶

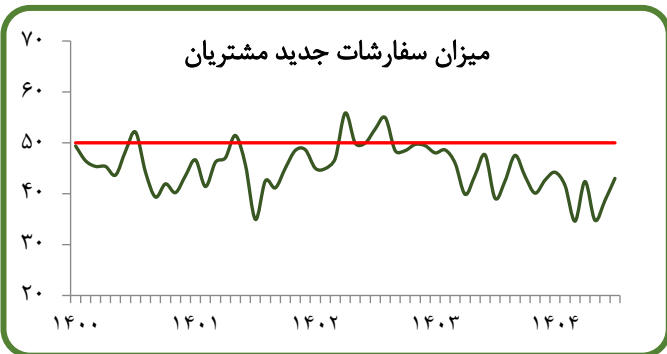
میزان فعالیت‌های انجام شده

شاخص میزان فعالیت‌های انجام شده در مهر ۱۴۰۴ به ۵۲/۱۷ واحد رسید که نسبت به شهریور (۳۸/۵۹ واحد) افزایش قابل توجهی دارد. این رشد نشان‌دهنده بهبود نسبی در اجرای پروژه‌ها و استفاده بهتر از ظرفیت فعالان ساختمان است.

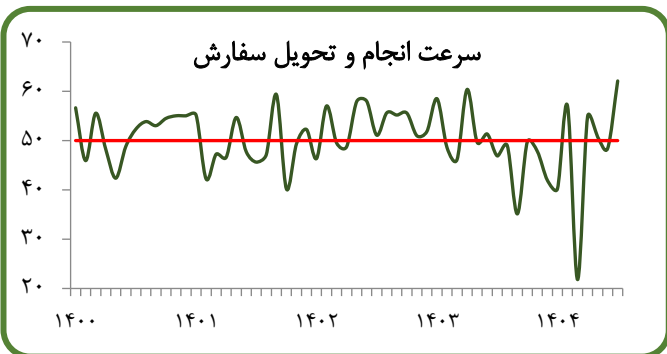
میزان سفارشات جدید

شاخص میزان سفارشات جدید در مهر ۱۴۰۴ به ۴۳/۰۱ واحد رسید و نسبت به شهریور (۳۸/۴۷ واحد) رشد قابل توجهی نشان داد. این افزایش حاکی از بهبود نسبی تقاضای جدید و آغاز بازگشت تدریجی تحرک در بازار ساختمان است.

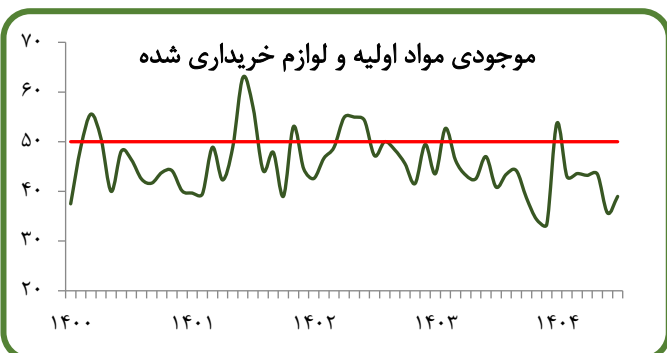
سرعت انجام و تحویل کار

شاخص سرعت انجام و تحویل سفارش در مهر ۱۴۰۴ به ۶۲/۱۰ واحد رسید و نسبت به شهریور (۵۰/۷۵ واحد) افزایش قابل توجهی داشت. این رشد نشان می‌دهد که فرآیندهای اجرایی و تحویل پروژه‌ها در ماه مهر بهبود یافته و فعالان بخش ساختمان توانسته‌اند سرعت تحویل سفارش‌ها را افزایش دهند.

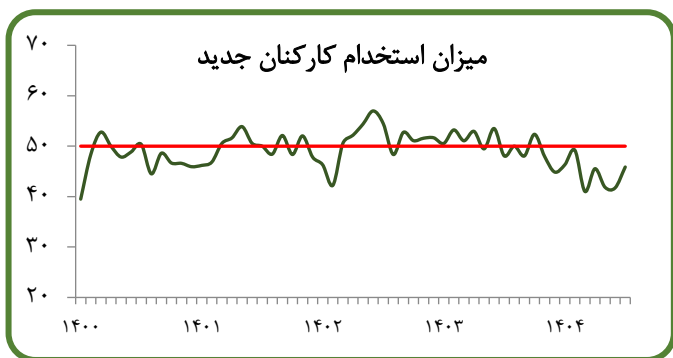
موجودی مواد اولیه

شاخص موجودی مواد اولیه در مهر ۱۴۰۴ به ۳۸/۹۹ واحد افزایش یافت و نسبت به شهریور (۳۵/۶۵ واحد) بهبود جزئی نشان داد. این رشد اندک حاکی از عدم دسترسی مطلوب به مواد اولیه است، اما همچنان موجودی مواد پایین‌تر از سطح بهینه باقی مانده و محدودیت‌های تأمین مصالح بخش ساختمان را تحت فشار نگه می‌دارد.

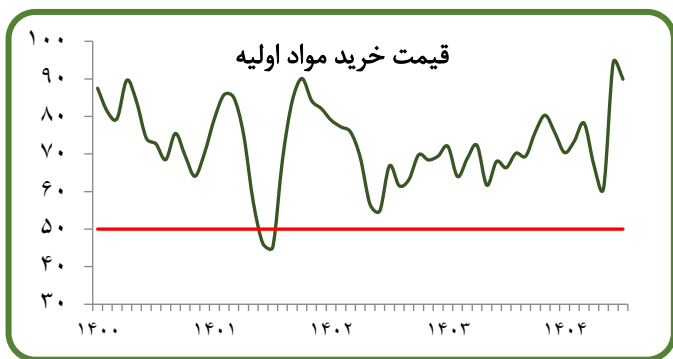
میزان استخدام کارکنان

شاخص میزان استخدام در مهر ۱۴۰۴ به ۴۵/۸۷ واحد افزایش یافت و نسبت به شهریور (۴۱/۷۴ واحد) رشد نسبی داشت. این افزایش نشان می‌دهد که بخش ساختمان در ماه اخیر تمایل به تقویت نیروی انسانی خود داشته و فعالان بازار در حال پاسخ‌دهی به نیازهای اجرایی پروژه‌ها هستند.

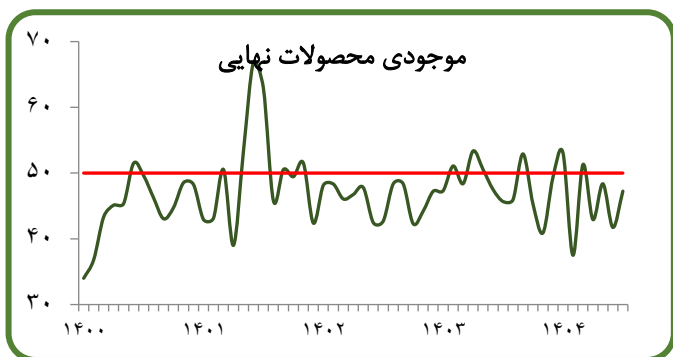
قیمت خرید مواد اولیه

شاخص قیمت خرید مواد اولیه در مهر ۱۴۰۴ با اندکی کاهش به ۸۹/۹۱ واحد نسبت به شهریور (۹۱/۷۸ واحد) رسید. این کاهش جزئی نشان می‌دهد که فشار هزینه‌ای همچنان بالا باقی مانده و فعالان بخش ساختمان با تورم قابل توجه در بازار مصالح مواجه هستند.

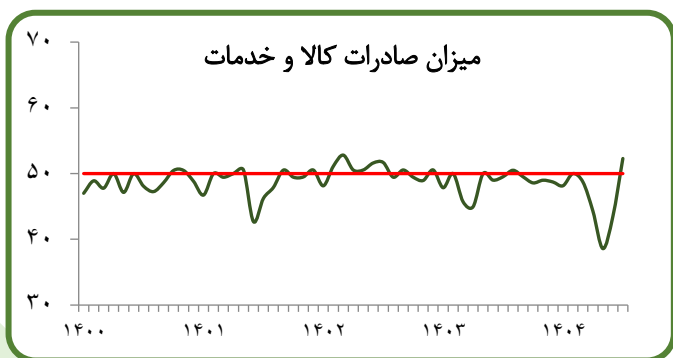
موجودی محصول نهایی

شاخص موجودی محصول نهایی و کارهای معوق در مهر ۱۴۰۴ به ۴۷/۲۵ واحد افزایش یافت، در حالی که در شهریور ۴۱/۷۴ واحد بود. این رشد نشان‌دهنده کاهش فشار بر پروژه‌های معوق و مدیریت بهتر موجودی‌ها توسط فعالان بازار است و همزمان می‌تواند نشانه‌ای از افزایش نسبی فعالیت‌ها و سفارشات جدید باشد.

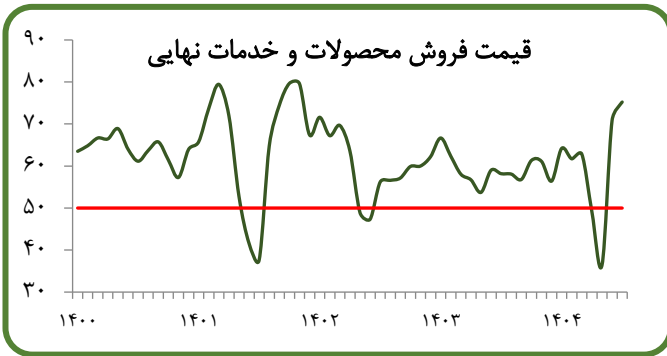
میزان صادرات کالا و خدمات

شاخص میزان صادرات کالا و خدمات در مهر ۱۴۰۴ به ۵۲/۲۹ واحد افزایش یافت، در حالی که در شهریور ۴۳/۴۸ واحد بود. این رشد نشان‌دهنده بهبود نسبی حضور فعالان بخش ساختمان در بازارهای خارجی و احتمال جبران بخشی از ضعف تقاضای داخلی از طریق فرصت‌های صادراتی است.

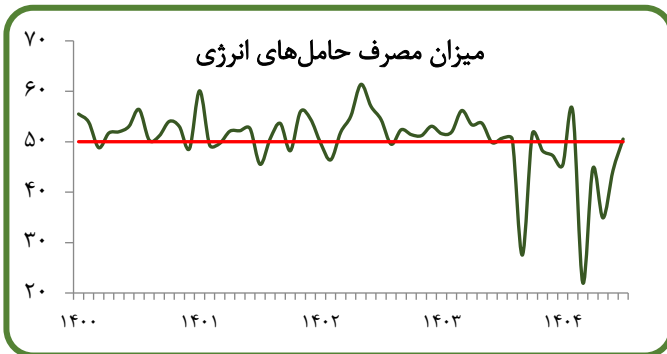
قیمت فروش محصولات نهایی

شاخص قیمت فروش محصولات نهایی در مهر ۱۴۰۴ به ۷۵/۲۳ واحد افزایش یافت، در حالی که در شهریور ۷۰/۸۷ واحد بود. این رشد ادامه فشار هزینه‌ای بر فعالان بخش ساختمان را نشان می‌دهد.

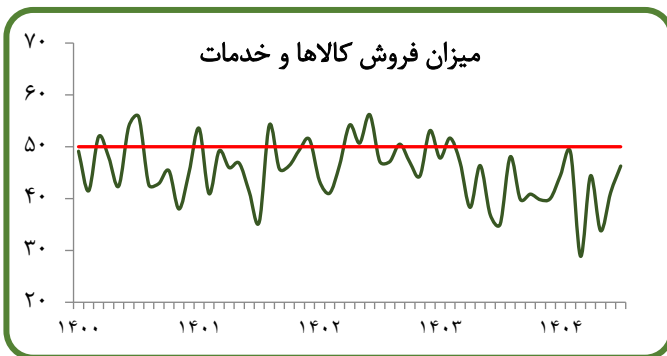
میزان مصرف حامل‌های انرژی

شاخص مصرف حامل‌های انرژی در مهر ۱۴۰۴ به ۵۰/۵۳ واحد افزایش یافت و نسبت به شهریور (۴۳/۰۷ واحد) رشد قابل توجهی را نشان می‌دهد. این افزایش تایید بر موازی بودن افزایش فعالیت‌ها و افزایش میزان مصرف حامل‌های انرژی است. که در ادامه بخش ساختمان را همزمان با افزایش قیمت مواد اولیه و افزایش هزینه‌های انرژی مواجه کرده است.

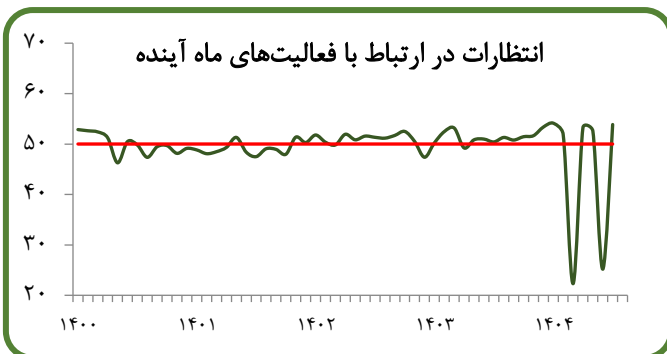
میزان فروش کالاها و خدمات

شاخص میزان فروش کالاها و خدمات در مهر ۱۴۰۴ به ۴۶/۲۸ واحد رسید و نسبت به شهریور (۴۱/۵۲ واحد) رشد نسبتاً محسوسی را نشان می‌دهد. این افزایش بیانگر تلاش فعالان بخش ساختمان برای جذب مشتری و بهبود جریان نقدینگی است، اما سطح شاخص هنوز پایین باقی مانده و نشان می‌دهد که فروش کلی بخش همچنان در محدوده رکودی قرار دارد.

انتظارات در ارتباط با فعالیت‌های آینده

شاخص انتظارات فعالان بخش ساختمان در مهر ۱۴۰۴ به ۵۳/۸۷ واحد رسید و نسبت به شهریور (۲۴/۴۰ واحد) جهش قابل توجهی داشته است. این افزایش نشان‌دهنده بهبود نسبی خوش‌بینی فعالان نسبت به وضعیت بازار و چشم‌انداز کوتاه‌مدت صنعت ساختمان است، هرچند سطح شاخص هنوز نشانه‌ای از بازگشت کامل اعتماد به بازار محسوب نمی‌شود.

روش‌شناسی (Methodology)

شاخصی که تغییرات حجم کلی فعالیت‌های ساخت و ساز را نسبت به ماه قبل دنبال می‌کند. داده‌های پایه‌ی نظرسنجی پس از انتشار بازنگری نمی‌شوند، اما ضرایب تعدیل فصلی ممکن است مورد بازبینی قرار گیرند، که در این صورت بر داده‌های تعدیل شده اثر خواهند گذاشت.

شاخص مدیران خرید بخش ساخت‌وساز (Construction PMI) توسط مؤسسه S&P Global بر اساس پاسخ‌های پرسش‌نامه‌هایی تهیه می‌شود که برای شرکت‌های فعال در صنعت ساخت‌وساز ارسال می‌گردد. این نمونه شرکت‌ها بر اساس اندازه نیروی کار و میزان مشارکتشان در تولید ناخالص داخلی (GDP) طبقه‌بندی می‌شوند. پاسخ‌ها در نیمه دوم هر ماه جمع‌آوری می‌شود و جهت تغییرات نسبت به ماه قبل را نشان می‌دهد. در این شاخص، مجموعه‌ای از متغیرهای کلیدی مورد بررسی قرار می‌گیرد که شامل میزان فعالیت‌های انجام‌شده (output)، تعداد سفارشات جدید (New Orders)، سرعت انجام و تحویل سفارشات (Supplier Delivery Times)، موجودی مواد اولیه (Stock of Purchases)، میزان استخدام (Employment)، قیمت خرید مواد اولیه (Input Prices)، موجودی محصول نهایی یا کارهای معوق (Backlogs)، میزان صادرات کالا و خدمات (Exports Orders)، قیمت محصولات تولید شده (Output Prices)، میزان مصرف حامل‌های انرژی (Energy Consumption)، میزان فروش (Sales/Revenue) و انتظارات برای ماه آینده (Future Output) در نظر گرفته شده است. این متغیرها در کنار هم تصویری جامع از وضعیت فعالیت‌های اقتصادی و روند تغییرات در بخش ساخت‌وساز ارائه می‌دهند. برای هر متغیر نظرسنجی، یک شاخص انتشار (Diffusion Index) محاسبه می‌شود. این شاخص از جمع درصد پاسخ‌های "افزایش" و نصف درصد پاسخ‌های "بدون تغییر" به دست می‌آید. مقدار شاخص بین ۰ تا ۱۰۰ متغیر است؛ به طوری که عدد بالای ۵۰ نشان‌دهنده افزایش کلی فعالیت نسبت به ماه پیش، و عدد زیر ۵۰ بیانگر کاهش کلی فعالیت است. پس از محاسبه، شاخص‌ها با تعدیل فصلی (Seasonal adjustment) تصحیح می‌شوند. عدد اصلی منتشرشده در این گزارش برای شاخص مدیران بخش ساختمان، شاخص میزان فعالیت‌های انجام شده (Output) است؛

درباره مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران

مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران با مأموریت ارائه تحلیل‌های اقتصادی دقیق و مبتنی بر داده، به رصد و ارزیابی روندهای خرد و کلان اقتصاد کشور می‌پردازد. این مرکز با گردآوری و تحلیل اطلاعات آماری و شاخص‌های کلیدی، از جمله شاخص مدیران خرید بخش ساختمان (شامخ)، تصویر روشنی از وضعیت فعالیت‌های ساختمانی و روندهای بازار مسکن و پروژه‌های عمرانی ارائه می‌دهد.

فعالیت‌های مرکز شامل پایش شاخص‌های اقتصادی و مولفه‌های مرتبط با فعالیت‌های ساخت‌وساز، تحلیل روندهای بخش‌های مختلف تولید و خدمات، و ارائه گزارش‌ها و طرح‌های پژوهشی کاربردی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه تعاون است. شاخص شامخ ساختمان که هر ماه بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده از شرکت‌های فعال در این بخش محاسبه می‌شود، مبنای قابل اتکایی برای ارزیابی میزان فعالیت، تقاضا، هزینه‌ها و انتظارات آینده شرکت‌ها در صنعت ساختمان فراهم می‌کند.

گزارش‌ها و طرح‌های پژوهشی مرکز با هدف ارائه تصویر روشن و قابل اتکا از وضعیت اقتصادی و چشم‌انداز بخش‌های مختلف کشور تهیه می‌شوند و مبنای تصمیم‌گیری علمی برای ذی‌نفعان بخش تعاون و سیاست‌گذاران اقتصادی فراهم می‌آورند.

ضمیمه

معرفی شاخص مدیران خرید (شامخ) در بخش ساختمان

شاخص مدیران خرید صنعت ساختمان یا (Construction Purchasing Managers' Index (Construction PMI)، که در ایران به اختصار «شامخ ساختمان» نامیده می‌شود، یکی از شاخص‌های کلیدی و معتبر اقتصاد کلان است که امکان ارائه تصویری آنی و جامع از وضعیت فعالیت‌های اقتصادی را فراهم می‌آورد. این شاخص در سطح بین‌المللی توسط بیش از ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور محاسبه و منتشر می‌شود و به عنوان ابزاری استاندارد برای پایش روند رونق و رکود در بخش‌های مختلف اقتصاد، از جمله صنعت، ساختمان و خدمات، شناخته می‌شود. شاخص مدیران خرید (PMI) یا شامخ، ابزاری معتبر برای پایش فعالیت‌های اقتصادی و شرایط کسب‌وکارها است که با استفاده از داده‌های واقعی بنگاه‌ها، به‌ویژه در بخش ساختمان، طراحی و جمع‌آوری می‌شود. این شاخص امکان ارائه تصویری فوری از روند رشد یا رکود اقتصادی را فراهم می‌کند و با استاندارد بودن روش جمع‌آوری و محاسبه، امکان مقایسه میان کشورهای مختلف و تحلیل روندهای اقتصادی را فراهم می‌آورد. داده‌های شامخ به‌صورت ماهانه و پیش از انتشار داده‌های رسمی اقتصادی در اختیار تصمیم‌گیران، فعالان اقتصادی و عموم قرار می‌گیرد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از :

- داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب‌وکارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- به صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

اتاق تعاون ایران برای نخستین بار در کشور از مهرماه ۱۳۹۸ نسبت به اجرای طرح شامخ ساختمان اقدام نموده که نتیجه آن به صورت ماهانه توسط واحد اطلاعات و آمار اتاق تعاون ایران منتشر می‌شده است. با تصمیمات رئیس اتاق تعاون ایران و به منظور ارتقاء کیفی و کمی گزارش مسئولیت تهیه این طرح از مرداد ۱۴۰۴ به مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران واگذار گردیده تا گزارش با به روزترین استانداردهای جهانی تهیه و ارائه شود. در همین راستا محاسبه شامخ ترکیبی کل اقتصاد، با همکاری سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف در حال انجام است.

مروری بر سوالات پرسشنامه

برای طراحی پرسشنامه در محاسبه عدد شامخ در اتاق تعاون ایران، از رویکردهای بین‌المللی به صورت زیر استفاده شده است:

۱. میزان فعالیت‌های انجام شده (تولید، ارائه خدمات و ...) نسبت به ماه قبل: این پرسش عملکرد عملیاتی شرکت‌ها و میزان فعالیت واقعی پروژه‌ها را رصد می‌کند.
۲. میزان سفارشات جدید مشتریان نسبت به ماه قبل: این سوال میزان ورود سفارشات تازه به شرکت‌ها را اندازه‌گیری می‌کند و نمایانگر سطح تقاضای بازار است.
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش یا فرآیند کار نسبت به ماه قبل: این پرسش کارایی و سرعت اجرایی پروژه‌ها را بررسی می‌کند و توان مدیریتی و عملیاتی بنگاه‌ها را ارزیابی می‌کند.
۴. موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده نسبت به ماه قبل: این سوال وضعیت انبار و دسترسی به مواد اولیه و مصالح ساختمانی را رصد می‌کند.
۵. میزان استخدام کارکنان یا بکارگیری نیروی انسانی نسبت به ماه قبل: این پرسش تغییرات در نیروی انسانی فعال در پروژه‌ها و شرکت‌ها و همچنین میزان تعدیل نیرو را اندازه‌گیری می‌کند.

۶. قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم مورد نیاز نسبت به ماه قبل:
این سوال تغییرات هزینه‌های اصلی تولید و اجرای پروژه‌ها را بررسی می‌کند.
۷. موجودی محصول نهایی یا کارهای معوق و ناتمام نسبت به ماه قبل:
این پرسش میزان کالاها و خدمات ناتمام یا در انتظار تحویل را رصد می‌کند و تعادل عرضه و تقاضا را نشان می‌دهد.
۸. میزان صادرات کالا یا خدمات نسبت به ماه قبل:
این سوال حضور شرکت‌ها در بازارهای بین‌المللی و روند صادرات خدمات و کالاهای ساختمانی را بررسی می‌کند.
۹. قیمت فروش محصولات تولید شده یا خدمات ارائه‌شده نسبت به ماه قبل:
این پرسش تغییرات درآمد و سودآوری شرکت‌ها از طریق بررسی قیمت فروش را رصد می‌کند.
۱۰. میزان مصرف حامل‌های انرژی شرکت نسبت به ماه قبل:
این سوال میزان استفاده از انرژی و هزینه‌های مرتبط با آن را در پروژه‌ها اندازه‌گیری می‌کند.
۱۱. میزان فروش کالاها و خدمات نسبت به ماه قبل:
این پرسش عملکرد تجاری شرکت‌ها را ارزیابی می‌کند و تحقق درآمدها و حجم فروش واقعی را نشان می‌دهد.
۱۲. انتظارات در ارتباط با فعالیت‌های شرکت در ماه آینده:
این سوال دیدگاه و پیش‌بینی مدیران نسبت به روند فعالیت‌های شرکت در ماه آینده را رصد می‌کند و چشم‌انداز آینده شرکت‌ها را منعکس می‌سازد.

روش محاسبه شاخص

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (افزایش یافته، کاهش یافته و یا مانند ماه قبل باقی مانده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه "بیشتر از ماه قبل: عدد ۱" و "گزینه بدون تغییر: عدد ۵/۰" و "گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر" برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصلضرب درصد پاسخگویان به هر یک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "کاهش یافته است" و "افزایش یافته است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده‌ی عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است.

برای هر پرسش، شاخص شامخ با استفاده از وزن‌دهی پاسخ‌ها محاسبه می‌شود، فرمول محاسبه به صورت زیر است:

عدد شامخ هر پارامتر = (درصد پاسخ‌دهندگان که گزینه «افزایش نسبت به ماه قبل» را انتخاب کرده‌اند $\times 1$) +
 (درصد پاسخ‌دهندگان که گزینه «مانند ماه قبل» را انتخاب کرده‌اند $\times 0.5$) +
 (درصد پاسخ‌دهندگان که گزینه «کاهش نسبت به ماه قبل» را انتخاب کرده‌اند $\times 0$)

در این فرمول، درصد پاسخ‌دهندگان به هر گزینه در عدد متناظر آن گزینه ضرب شده و مقادیر حاصل جمع می‌شوند تا شاخص نهایی هر پرسش به دست آید. شاخص به دست آمده عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است که روند تغییرات فعالیت‌ها نسبت به ماه قبل را نشان می‌دهد. برای محاسبه شاخص کل شامخ بخش ساختمان، با توجه به مطالعات انجام‌شده و تجربیات بین‌المللی، پرسش اول (میزان فعالیت‌های انجام شده) بیشترین اهمیت را در سنجش وضعیت کلی بخش ساختمان دارد و شاخص کل بر اساس آن تعیین می‌شود؛ بنابراین عدد شاخص کل شامخ ساختمان برابر با شاخص شامخ پرسش اول در نظر گرفته می‌شود.

اهمیت و روش تعدیل فصلی شاخص مدیران خرید (شامخ)

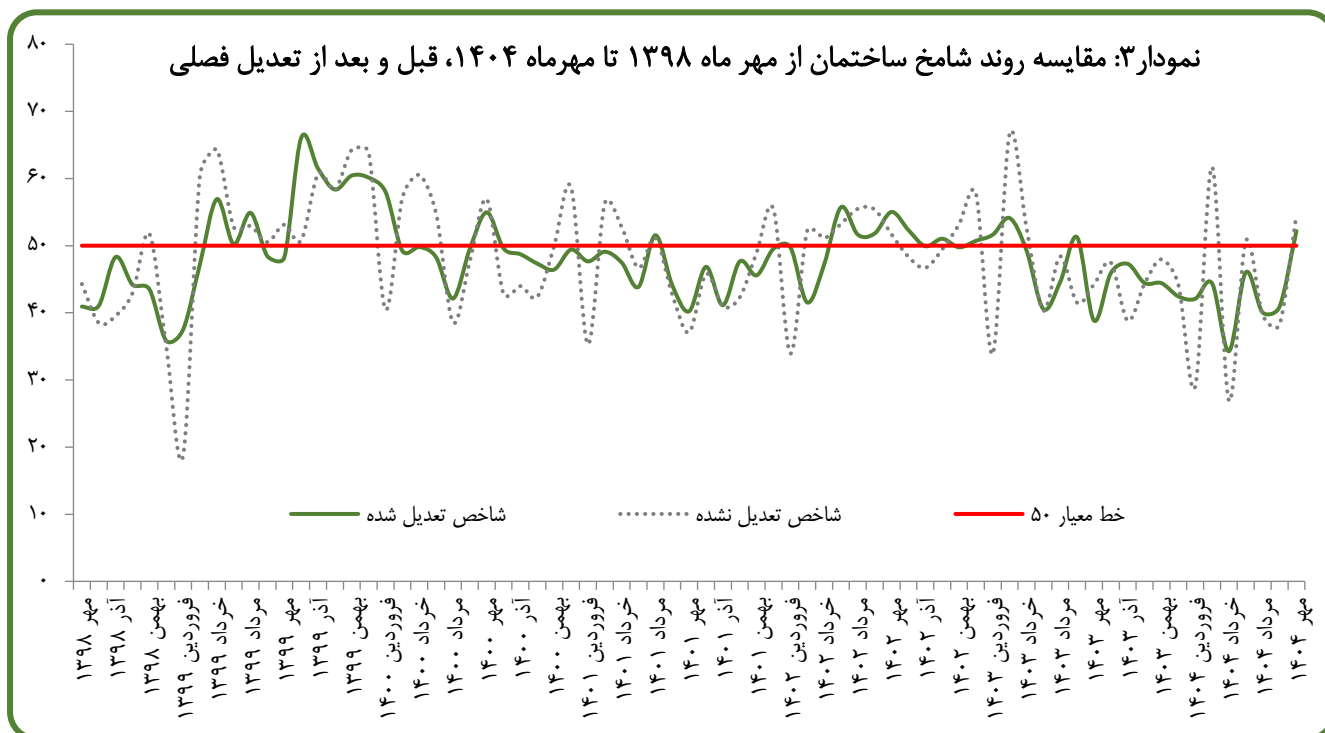
تعدیل فصلی یا فصل‌زدایی یک تکنیک آماری است که برای حذف یا خنثی‌سازی نوسانات منظم و قابل پیش‌بینی مرتبط با تقویم (مانند ماه‌های سال یا سال مالی) در سری‌های زمانی به کار می‌رود. هدف از این فرآیند، جداسازی روند اصلی و نوسانات چرخه‌ای از مؤلفه‌های فصلی است تا تحلیل دقیق‌تر روندها و تغییرات اقتصادی مستقل از اثرات فصلی ممکن شود. به عنوان نمونه، تقاضای بازار در ماه اسفند معمولاً افزایش و در فروردین کاهش می‌یابد؛ یا مصرف حامل‌های انرژی در تابستان کمتر و در زمستان به مراتب بیشتر از سایر فصول است.

علاوه بر مؤلفه فصلی، یک سری زمانی ممکن است شامل روند بلندمدت، نوسانات چرخه‌ای و شوک‌های اتفاقی نیز باشد که هر یک با روش‌های آماری مناسب قابل شناسایی و استخراج هستند. از نظر تئوری، مؤلفه‌های فصلی در هر سال در همان دوره زمانی و با شدت مشابه رخ می‌دهند؛ بنابراین هنگام تحلیل آثار سیاست‌های اقتصادی یا ارزیابی رخدادهای اقتصادی، حذف مؤلفه فصلی ضروری است. هرچه شدت تغییرات فصلی در یک سری زمانی بیشتر باشد، اهمیت تعدیل فصلی برای دستیابی به تحلیل‌های دقیق‌تر افزایش می‌یابد.

در ایران، شواهد تجربی نشان‌دهنده وجود اثرات فصلی قابل توجه در اغلب سری‌های اقتصادی است. با استمرار گردآوری داده‌های شامخ و افزایش طول دوره سری‌های زمانی، امکان شناسایی و تحلیل مؤلفه فصلی فراهم شده است. بر این اساس، تعدیل فصلی داده‌های شامخ با استفاده از روش TRAMO-SEATS انجام می‌شود.

روش TRAMO-SEATS، ترکیبی از مدل‌های خودرگرسیون-متحرک (ARIMA) و مدل‌های فصلی است که قادر است مؤلفه‌های روند، چرخه و فصلی سری‌های زمانی را به صورت همزمان مدل‌سازی و استخراج کند. این روش امکان تصحیح نوسانات غیرمعمول، حذف تعطیلات و تغییرات تقویمی را نیز فراهم می‌سازد و در نتیجه شاخصی تولید می‌کند که بازتاب‌دهنده وضعیت واقعی اقتصادی، مستقل از اثرات فصلی است. استفاده از TRAMO-SEATS

استانداردی است که در بسیاری از کشورها برای فصل‌زدایی شاخص‌های اقتصادی معتبر به کار گرفته می‌شود و قابلیت مقایسه بین‌المللی داده‌های شامخ را نیز تقویت می‌کند.

عنوان طرح پژوهشی: طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) ساختمان

تاریخ: مهر ۱۴۰۴

صاحب انتشار: مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران

راه‌های ارتباطی:

فرینا اکبری: پژوهشگر مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران / farina.akbari@iccoop.ir

رومینا گودرزی: پژوهشگر مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران / romina.goodarzi@iccoop.ir

فروزان غرقانی: کارشناس آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران / fourozan.gharghani@iccoop.ir

مهدی نجات‌اللهی: کارشناس آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران / mahdi.nejatollahi@iccoop.ir

تلفن تماس: ۰۲۱-۸۸۹۳۱۲۷۰

سلب مسئولیت

حقوق مالکیت فکری داده‌ها و اطلاعات ارائه‌شده در این طرح پژوهشی متعلق به اتاق تعاون ایران یا تحت مجوز این مرکز است. هرگونه استفاده غیرمجاز، شامل کپی، توزیع، انتشار یا بهره‌برداری از داده‌ها بدون کسب رضایت قبلی مرکز، مجاز نمی‌باشد. مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران هیچ مسئولیتی در قبال محتوا، صحت، دقت، نقصان یا تأخیر داده‌ها ندارد و هرگونه اقدام یا تصمیم‌گیری مبتنی بر داده‌های این طرح پژوهشی، بر عهده استفاده‌کننده است. در هیچ شرایطی مرکز آموزش و پژوهش اتاق تعاون ایران مسئول خسارات ویژه، تبعی یا مترتب ناشی از استفاده از داده‌ها نخواهد بود.